

Ehdotus A 1948/UHN
Käsittelijä Kestävä Pohjola -valiokunta

Mietintö jäsen ehdotuksesta, joka koskee risteilymatkailua

Kestävä Pohjola -valiokunta ehdottaa, että Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että kehitetään kattava pohjoismainen suunnitelma kestävästä ja päästöttömästä risteilymatkailusta Pohjoismaissa.

että laaditaan yhteinen strategia arktisten alueiden kestävästä, päästötöntä risteilyliikennettä koskevien suuntaviivojen tiukentamiseksi.

Kestävä Pohjola -valiokunta ehdottaa, että Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden hallituksille,

että kartoitetaan risteilyliikenteen ympäristövaikutukset ja yhteiskunnalliset vaikutukset Pohjoismaissa, keskittyen erityisesti arktisiin alueisiin.

että tutkitaan lisääntyneestä risteilyliikenteestä aiheutuvia seurauksia turvallisuudelle ja valmiudelle arktisilla alueilla.

Taustaa

Risteilyliikenne on yksi eniten paikallista saastumista ja ilmastopäästöjä aiheuttavista matkailumuodoista. Siihen liittyy myös yhteiskunnallisia ja terveydellisiä haasteita, ja paikallisyhteisölle koitua hyöty on rajallinen muihin matkailumuotoihin verrattuna. Risteilymatkailu arktisille alueille kasvaa todennäköisesti dramaattisesti tulevina vuosina, sillä ilmastonmuutos sulattaa arktisten merialueiden merijäätä ja mahdollistaa siten liikenteen lisääntymiseen.

Risteilyliikenteen kasvu arktisten alueiden kaltaisilla haavoittuvilla alueilla vaikuttaa turvallisuuteen, ympäristöön ja yhteiskuntaan. Risteilymatkailun turvallisuushaasteet nousivat esiin Norjassa vuonna 2019, kun risteilyalus Viking Sky joutui merihätään. Laivalla oli 1 373 henkilöä, jotka jouduttiin evakuoimaan. Norjan hallitus asetti tapahtuman seurauksena risteilykomitean, joka on hiljattain julkaissut raportin. Komitea täsmentää raportissa, että risteilyliikenteeseen tarvitaan selkeämpää sääntelyä, sillä Norjalla ei ole valmiuksia selviytyä vakavista onnettomuuksista.

Onnettomuusriski kasvaa liikenteen lisääntyessä, ja vahinkojen riski kasvaa vaikeapääsyisillä alueilla, joilla ei ole riittävää valmiutta.

Norjan luontotutkimusinstituutin NINAN Huippuvuorten ja Arktiksen matkailua koskevan raportin mukaan matkailun ekologisista vaikutuksista haavoittuvilla alueilla ei ole riittävästi tietoa, ei myöskään Grönlannin lisääntyvän risteilymatkailun mahdollisista seurauksista.

Hiljattain julkaistu tutkimus osoittaa, että risteilymatkailun ympäristö- ja terveyshaitat jatkuvat, mikäli alaa ei säännöstellä tiukemmin sekä kansallisesti että kansainvälisesti.

Siksi onkin erittäin perusteltua laatia pohjoismainen suunnitelma risteilyliikenteen rajoittamiseksi Pohjoismaissa, etenkin haavoittuvilla alueilla, joilla ympäristö- ja turvallisuushaasteet saattavat muodostua katastrofaalisiksi. Visio 2030:n mukaan yhtenä tavoitteena on ”kehittää Pohjoismaiden matkailuelinkeinoa”. Mikäli Pohjoismaista halutaan tehdä kestävä matkailukohde, tavoitteena on oltava vähähiilinen matkailu, joka kasvattaa paikallista lisäarvoa ja työllisyyttä.

Valiokunnan näkemykset

Valiokunta toteaa Kansainvälisen merenkulkujärjestön (IMO) sääntelevän laivaliikennettä kansainvälisillä vesillä, myös napa-alueella. IMO:n arktisen merenkulun ohjesäännössä säädetään napa-alueiden haavoittuvan luonnon suojelusta ja esitetään vaatimuksia muun muassa alusten rakenteesta, vakaudesta, varusteista, reitin suunnittelusta ja miehistön koulutuksesta. Arktisen merenkulun ohjesäännössä ei kuitenkaan esitetä vaatimuksia esimerkiksi hiilidioksidipäästöistä, eikä siinä kielletä raskaan polttoöljyn (HFO) käyttöä eikä kiinnitetä huomiota vedenalaiseen meluun, jolla on suuria vaikutuksia muun muassa merinisäkkäisiin. Linkissä on katsaus arktisen merenkulun ohjesäännön sisältämistä ympäristöllisistä elementeistä: [How the Polar Code protects the environment \(English infographic\).pdf \(imo.org\)](https://www.imo.org/en/About/Pages/How-the-Polar-Code-protects-the-environment-(English-infographic).pdf).

Valiokunta korostaa arktisen luonnon ja eläinmaailman olevan ainutlaatuisia ja haavoittuvia, mikä johtuu siitä, että ekosysteemit ovat sopeutuneet arktisen alueen alhaisiin lämpötiloihin. Ilmaston lämpenemisen vuoksi yhä laajemmat merialueet ovat kesäisin jäättömiä, ja jääpeitteen kutistuminen voi vaikuttaa merkittävästi merijäästä riippuvaisten lajien elinehtoihin ja levinneisyyteen. Valiokunta toteaa pidentyneiden sulan veden kausien lisäävän toimintaa, esimerkiksi meriliikennettä, alueilla, jotka olivat aiemmin purjehduskelvottomia. Lisäksi raaka-aineiden hyödyntämisen, kalastuksen ja matkailun kasvu lisäävät saastumis- ja onnettomuusriskiä.

Jäsenehdotusta käsiteltiin 14. maaliskuuta 2023, jolloin Pohjoismaiden vihreä vasemmisto ilmoitti kannattavansa sitä. Konservatiivinen ryhmä kannatti ehdotuksen

että-lausetta yhteisistä suuntaviivoista mutta vastusti ensimmäistä että-lausetta, joka on sen mielestä kansallinen asia. Ryhmä ilmoitti toivovansa, että pohjoismaisessa strategiassa puhuttaisiin "päästöttömästä" risteilymatkailusta.

Sosiaalidemokraattinen ryhmä katsoo, että maiden tulee päättää itse risteilymatkailupolitiikastaan ja että ehdotuksen tulee hyödyttää kaikkia Pohjoismaita. Vapaa Pohjola ei kannata ehdotuksen jatkokesittelyä, vaan tarkastelisi mieluummin muita liikennemuotoja. Ryhmän mielestä risteilymatkailussa ei myöskään tarvita nykyistä enempää rajoituksia tai sääntelyä.

Keskiryhmän mielestä on tärkeää, että Pohjoismaiden meriliikenteestä tulee kestävää ja hiilidioksidineutraalia, ja ryhmä ehdotti, että valiokunta kuulisi asian käsittelyssä IMOa, arktisen neuvoston työryhmää ja Arcticaa. Pohjoismaiden vihreä vasemmisto kannatti ajatusta ehdotuksen seurauksien selvittämisestä ja tähdensi risteilymatkailun rajoittamisen olevan kansallinen asia. Ryhmä ehdotti, että ehdotuksen myöhemmässä käsittelyssä tarkasteltaisiin lähemmin erilaisia päästöjä.

Että-lause risteilymatkailun rajoittamisesta oli ongelmallinen Vapaalle Pohjolalle, sosiaalidemokraattiselle ryhmälle ja konservatiiviselle ryhmälle, ja sosiaalidemokraattinen ryhmä ehdottikin, että rajoittaminen korvattaisiin kestävyydellä. Konservatiivinen ryhmä kannatti tätä.

Valiokunta hyväksyi mietinnön jäsenehdotuksesta tältä pohjalta.

Kööpenhaminassa 5. syyskuuta 2023

Johan Andersson (S)
Tove Elise Madland (A)
Mats Wiking (S)
Per Husted (S)
Ola Elvestuen (V)
Rebecka Le Moine (MP)
Bella Forsgren (vibr.)

Simon Holmström (HI)
Ásmundur Friðriksson (sj.)
Heikki Autto (kok.)
Mariane Paviasen (IA)
Marianne Bigum (SF)
Staffan Eklöf (SD)
Himanshu Gulati (FrP)